

בנין עדי עד

עלון המשפחה שלך

❖ יוצא לאור ע"י בית המדרש אור שלום ❖ קרית ארבע ת.ד. 88 מיקוד 90100 ❖

[/http://www.ohrshalom.net](http://www.ohrshalom.net)

info@ohrshalom.net

עדינות וזיכוך - הרב יצחק גינזבורג

מנהג ישראל לשבור בעת חתימת ה'תנאים' כלי חרס ותחת החופה כוס זכוכית. בשבירת החרס והזכוכית מתבטאות שתי תנועות נפש: החרס מסמל שברון לב ושפלות "כחרס הנשבר" (כשנדמה שאין תיקון למצב, כשם שלא ניתן לתקן חרס שבור). שבירת הזכוכית מגלה שתכלית כל שבירה היא תיקון, זיכוך ועידון פנימי (כשם שניתן לתקן ולהתיך מחדש זכוכית שבורה). בשבירת הזכוכית, כזכר לחורבן, 'שקוף' שכל שבירה וחורבן הם בגדר "סותר על מנת לבנות" - "שבירה שתכליתה בנין חדש, מתוקן, משוכלל ומזוכך יותר.

כשרווק מתחיל בבנית חיי הנישואין - בהחלטה להתחתן ובכתיבת ה'תנאים' - עליו לשבור את כל מציאותו הקודמת, ה'רווקית', ולהכיר בשפלות העמוקה בה היה שרוי עד כה. אמנם, בחיי הנישואין בפועל - החל מהחופה - מתגלה תנועת הנפש של אדם נשוי, הצריך לפעול לזיכוך מציאותו ולעידון מדותיו והתנהגותו. ונסביר: רווק נוטה לעסוק בעניי 'מהות' - עניינים רוחניים, שכליים ומופשטים. את ה'מציאות' הממשית - חוית הישות של האדם, יחסו לזולת ועיסוקו בתחומים הגשמיים - הוא מבטל, אין הוא רואה בה תכלית ואינו עוסק בתיקונה. מכיון שכך, ה'מציאות' של הרווק היא גסה ונדמית כנפרדת לגמרי מה', המתגלה לכאורה רק בענייני 'מהות'. כשאדם מתחתן עליו להכנס לעול ה'מציאות' - לפתע לא רק ענייני הרוח הם בעלי חשיבות, עליו להתייחס בעדינות הראויה לזולת אמיתי וממשי, לדאוג לבית ולפרנסה וכו'. אז מגלה האדם כמה היתה מציאותו הרווקית אנכית וגסה - ועליו לשבור את מציאותו הקודמת מכל וכל, ולחוש בשפלותה. אמנם, תכלית בריאת העולם איננה בטול ה'מציאות' והפיכתה לאין (מה שנוטה לעשות הראש ה'מהותי'). להפך, בבריאת העולם נתאווה הקב"ה לדירה בתחתונים, וזו אינה נבנית מבטולם, אלא מזכוכים ועידונם עד שישקפו גילוי אלקי (ובלשון החסידות: עד ש"היש הנברא" ישקף ממש את "היש האמיתי"). את סוד זיכוך ועידון המציאות - זיכוך המדות והרגשות הנובעים מישות האדם, עידון היחס לזולת וחשיפת האלקות בתוך העניינים הגשמיים - לומד האדם רק בנישואיו. תחת החופה על בני הזוג (ובעיקר על החתן) להבין שעשית ביתם לבית דירה לקב"ה תלויה בעבודת זיכוך ועידון תמידיות. בדרך כלל לומד האיש את הדבר מהאשה, משום שהיא בטבעה עוסקת ב'מציאות', ובעדינותה הטבעית מסוגלת לזכך את ה'מציאות'. כשמזדככים בני הזוג ומזככים את כל ענייני ביתם, הוא נעשה "דירה בתחתונים" לקב"ה - "זכו - שכינה ביניהם".

אמון בכח בן הזוג

ידוע כי אחד מצירי המחלוקת בין בית שמאי לבית הלל הוא האם "אזלינן בתר בכח" (הולכין אחרי הכח=היכולת, הפוטנציאל) או ש"אזלינן בתר בפועל" (הולכין אחרי המציאות בפועל).

לפי שיטת בית שמאי "אזלינן בתר בכח" ולפי שיטת בית הלל "אזלינן בתר בפועל".

והנה, במחלוקת ביחס לריקוד לפני הכלה - "כיצד מרקדין לפני הכלה? בית שמאי אומרים כלה כמות שהיא ובית הלל אומרים כלה נאה וחסודה" - נדמה כי השיטות מתהפכות: שבח בית הלל לכלה - גם כשהיא נראית כעורה - איננו רק שינוי מפני השלום.

בית הלל מסוגלים לצפות על שרשה העליון של הכלה - שהרי אליבא דאמת "בנות ישראל נאות הן אלא שהעניות מנוולתן" - ולראות שם כי גם כלה זו היא "כלה נאה וחסודה".

אם כן, במחלוקת זו הולכים בית שמאי אחרי המציאות הנראית בפועל - מראה הכלה בעולם הזה - ואילו בית הלל הולכים אחרי מראה הכלה בכח, בשרש העליון והנעלם.

אכן, יש לחלק בין "בכח" קרוב - העתיד לבוא לידי גילוי בפועל - לבין "בכח" רחוק (או, בלשון החסידות, מה שנמצא בגדר "יכולת" בלבד). השרש העליון איננו "בכח" קרוב, העתיד לבוא לידי פועל בוודאות, על כן גם בית שמאי (שבדרך כלל "אזלינן בתר בכח") נוקטים שאין להתחשב בו בפסיקת ההלכה.

לעומתם, בית הלל (שבדרך כלל "אזלינן בתר בפועל") מתחשבים ב"בכח" רחוק כשיש בכחם להמשיכו - בעצם ההתחשבות בו - אל המציאות בפועל.

כאשר משבחים כלה שאינה יפה ומרקדים לפניה "כלה נאה וחסודה" ממשיכים עליה "חוט של חסד" משרשה העליון ומיפים אותה בפועל (ואזי ה"שינוי מפני השלום" פועל שינוי אמיתי במציאות).

בחיי הנישואין יש לנקוט בדרכם של בית הלל: אמון חזק בכך שבשרשו של בן הזוג יש בכח (גם אם בכח רחוק) את כל התכונות הטובות - ובטויו של אמון זה בדברי שבח - גורם לשינוי בן הזוג בפועל.

רבנים אורחים – הרבנית רבקה שפירא

ובין איש ואשה? גם כאן מובן מיד שהחומות שמסביב בונות את האינטימיות שבפנים. בטרם חופה עומד החתן ומוקף בחבריו, והכלה מוקפת בחברותיה, כביכול מוגנים על ידם. כאשר מגיע הרגע לכריתת הברית ניגש חתן אל כלתו, על סף הקרבה הגדולה, ומוסיף כיסוי על כיסוי, מסתיר את פניה. החתן והכלה מתכנסים שניהם אל מתחת לחופה, אל מתחת כיסוי נוסף, ושם מסובבת הכלה ומקיפה את החתן, מעמידה סביבו את חומות הבית, שיכסו את הקשר מעין הסביבה, שהלא "כל השרוי בלא אשה שרוי בלא חומה".

ומן החופה - שוב, התכנסות והתכנסות מן העין - החתן כונס את כלתו אל ביתו בהליכתם לחדר הייחוד. המקום העדין והרגיש כל-כך הוא גם מועד לנפילה. הצניעות קלה להיפגע ולהתנפץ. סבל האנושות כולה אשר נולד מחטא האדם הראשון, כולו תולדת צניעות שנפרצה - התאוות הנחש לחוה. "ויהיו שניהם ערומים האדם ואשתו ולא יתבוששו... והנחש היה ערום מכל חית השדה" - אמר ר' יהושע בן קרחה: להודיעך מאיזו חטיה קפץ עליהם אותו הרשע.

מתוך שראה אותן מתעסקים בדרך ארץ, ונתאוה לה... והיכן היה אדם באותה שעה? אבא בר קוריה אמר: נתעסק בדרך ארץ וישן לו. מתוך שנתאוה הנחש לחוה נכנס בין איש ואשתו והחריב את הקשר. הנחש חדר מבעד לפרצה בחומת הצניעות שבין אדם וחוה. אך מנין מצא פתח לבוא בו, ולזרוע עמו פירוד? הנחש נכנס מבעד לרפיון הקשר והדיבוק שביניהם.

הוא מצא את חוה נכונה לקשר, ואילו את אדם - בתרדמתו. לפני הנחש ניצב במלואו הפער שבין שתי הדמויות השונות כל-כך - איש ואשה. אלו נושאים מיסודם אופי של משפיע ומקבל.

לשון המילה חתן היא נחיתה וירידה, כמאמר הגמרא: "נחית דרגא נסיב איתתא". החתן, כעין דוגמת החתן העליון, קוב"ה, נושא את תכונת הירידה ממרומים להמטיר על הארץ, להרוות את העולם הזה בתכנים נישאים, ואילו הכלה, הריהי כלי לכל הטוב המורעף עליה מלמעלה ונפשה כלה אל העליונים. כעין כנסת ישראל, היא מצפה תמיד לתוספת הארה וקבלה מאישה.

כיוון שכך, עם כל ההתאמה ההדדית שבתפקידיהם - הנתינה מצד אחד, והקבלה מצד שני, מתעורר ביניהם גם פירוד וקרע.

האשה, מטבעה כמקבלת נמצאת במעמד תמידי של ציפייה למשהו שאיננו משלה.

מה שכבר ניתן והתקבל בתוכה הפך זה מכבר לחלק ממנה, וכעת היא נושאת עיניים כלות השמימה ומבקשת נתינה מחודשת. לכן, תכונת ההשתוקקות למה שמעלה ממנה, למה שמעבר, מלווה אותה תמיד ואינה באה על סיפוקה לעולם.

אצל האיש, לעומת זאת, שונים פני הדברים. כנותן, הוא "תכליתי" הרבה יותר. הוא מצדו עסוק בנתינה של מה שבו ומתוכו, ואף פניו מופנים אל עבר העולם הזה, הממשי והיציב. תכונותיו לובשות אופי "טוטאלי" של התמסרות גמורה, שיש לה התחלה וסוף ברורים. לכן, עם סיום הנתינה, מוצא את עצמו האדם עייף ומותש ונרדם מתוך כך.

הציפייה הנשית שאיננה מתמלאת לעולם, פוגשת מולה את קץ היכולת הגברית לתת. מתוך כך, היא מפנה מבט אל העולם הרחב למצוא בו מענה למשאלות לבה וכיסופיה. הנחש, שערומ היה, יודע ומבין כל זאת ומציע לאשה עולמות חדשים. הוא נוטל אותה עמו לטיול בגן האלוקים ומבטיח לה יותר ממה שהיא יכולה לרצות. הוא מגלה לה יופי מרהיב עין - "וכי תאווה הוא לעיניים". חכמה ודעת - "ונחמד העץ להשכיל", ומעל הכל - יכולת, עצמאות וחופש אין-סופיים - "והייתם כאלוקים".

האשה מבקשת לקבל ולספוג את כל זאת לתוכה, ומתוך כך היא מתפתה לדעתו של נחש וטועמת מפרי עץ הדעת. אולם, מרגע שנעשה החטא, עולים כנגדו מעמקי הנפש, הזעזוע ושאט הנפש ממה שהתרחש. האשה נחרדת לגלות עד היכן נפלה וכמה התרחקה מאישה בכל זה. מיד היא שבה אל האדם - "ותתן גם לאישה עמה ויאכל". שוב יחד, שוב זה עם זה. אמנם, יחד בנפילה, ולאחר מכן יחד מתחבאים מה' בתוך העץ, יחד נענשים - אבל יחד. יחד סובלים האיש והאשה סבל של היסטוריה בת אלפי שנים, ייסורים של יצירת חיים חדשים, זריעתם, הצמחתם והולדתם.

ומכאן ואילך האיש והאשה נזקקים גם ללבושים חיצוניים ולכתנות עור המכסות על האור הפנימי. כיוון שלא השכילו אדם וחווה להצטנע במקום המיוחד להם ובלבושיהם הפנימיים, הם נצרכים כעת לחומות מגן זרות שעלולות גם להיות מעלימות ומאפילות על האור. את הפרצה בחומות הצניעות שבין אדם וחווה, מוצא המדרש מתוך סמיכות הביטויים "ערומים - ערום". בספר הזהר מובע התוכן הזה באופן אחר, ביחס ללשון הפסוק "ולא יתבושו". לו היה מחכה אדם עד שבת, אומר הזהר, היה מותר באכילת פרי עץ הדעת. אז היתה השבת המקום הצנוע המלביש ומכסה את מה שנסתר בו, וכיוון שלא חיכה האדם, נענש בכיסוי זה. אמנם, כאמור, כעובי החומות כך עומק היחס הצנוע והקרוב ההולך ונרקם בפנים. אלפי שנות היסטוריה של סבל, של ריחוק בין איש ואשה וצער הולדה משותפת, עתידים להוליד באחריתם חיבור גמור שאינו ניתן להפרדה, ושאינו כל נחש יכול לזרוע בו הרס וחורבן.

תכונת הקבלה הנשית תקבל לתוכה את עצם מסירות הנפש של האיש, שהיא מסירות תמידית שאינה פוסקת. גם לאחר הנתינה שבפועל, שנתו של האיש, היא גופא מסירת עצמו. ומצד שני, האיש בנתינת עצמו לאשתו יינשא אתה אל מרחבי הגן וילמד ממנה את סוד הכיסוף והגעגוע, ביום שכולו שבת.

שאלה ותשובה בצידה

שאלה : האם להלבין ברבים בן דוד שבא לנשק/לחבק/לתת יד או שעדיף לתת לו ולא לביישו?

תשובה: לקיים את ההלכה כהלכה - זה מה שעדיף!

ההימנעות איננה בהכרח צריכה להיות מלווה בהלבנת פנים.

ואם הבן דוד או המעמד נעשו "מאלצים" עדי כדי התמודדות מול אפשרות של הלבנת פנים, זה סימן שהענין מוגזן עד כדי שהוא מצדיק להלבין פנים.

בהחלט ניתן להימנע בחביבות מובנת ומקובלת, ללא כל צורך להתמודד עם צד של הלבנת פנים.

חומרת איסור נגיעה לכתחילה עם ערך הכבוד העצמי של הבת, חשובים מאוד ויקרים מאוד,

וכך נכון גם לבן הדוד להבין ולקבל.